

„1913” OGLINDIT ÎN JURNALUL DE OPERAȚIUNI
AL REGIMENTULUI „30” MUSCEL

CORNEL POPESCU*
CORNEL ȚUCĂ**

Anul 1912 a fost marcat în Europa de evenimentele politice și militare desfășurate în Balcani. Implicarea marilor puteri prin jocul diplomatic direct sau indirect de culise, dar mai cu seamă desfășurarea operațiunilor militare din campania primului război balcanic au constituit obiective prioritare urmărite cu atenție ale conducerii politicii și militare române.

Funcție de evoluția concretă pe teren sau prefigurată a acestora se puteau lua la timp cele mai oportune măsuri politice și militare în interesul apărării integrității și independenței țării. În prima fază a conflictului militar din Balcani, România a adoptat o atitudine de „neutralitate”. Apoi, în anul următor (1913) acumulările tensiunilor înregistrate între foștii aliați au determinat inevitabilul „explozia”. Aceste acumulări au fost în timp din plin alimentate de intervenția diplomatică (politică) a marilor puteri europene, direct interesate de rolul și locul lor în zonă. Opțiunea conducerii politice și militare române nu putea să se manifeste în afara acestor realități înconjurătoare concrete, din zona imediat alăturată frontierei de sud.

Schimbarea atitudinii de „neutralitate” a trebuit să fie adoptată de România din cauza dorințelor expansioniste ale Bulgariei. „În situația în care Bulgaria ... spera să refacă, cu sprijinul Austro-Ungariei, imperiul multiethnic al țarului Simion cel Mare - amenința să-și instituie hegemonia în Balcani, guvernul român, considerându-se direct amenințat, a dispus mobilizarea generală a forțelor armate, la 20 iunie”¹.

Drumul implicării nu numai politice, dar mai cu seamă militare, directe, a României în „conflictul din Balcani” a fost deschis. Conducerea militară urma să realizeze sarcinile privitoare la mobilizarea armatei și desfășurarea operațiunilor militare ce se impuneau întreprinse pe câmpul de

* Muzeul Județean Argeș, Pitești.

** Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice, Pitești.

¹ *Istoria militară a poporului român*, vol. V, Editura Militară, București, 1988, p. 274.

luptă pentru atingerea scopului propus. În cadrul planului de campanie, Divizia a III-a Infanterie a trecut la transpunerea în practică a ordinilor superioare primite. În ziua de 21 iunie 1913 divizia a ordonat unităților din compunerea ei: „cu începere din ziua de 23 iunie 1913” să-și cheme: sub arme toți oamenii contingentelor de completare și rezervă de la 1911-1901, inclusiv; iar din contingentele 1900-1895, inclusiv, numai acei care au ordine individuale de chemare². În baza ordinului primit, Regimentul Muscel nr. 30 a declanșat operațiunea de mobilizare a efectivelor prevăzute în ștatele de organizare pe timp de război. Această activitate a fost finalizată într-un interval de timp record, o similitudine cu desfășurarea întregului proces de mobilizare a armatei române. Astfel că, la data de 27 iunie 1913, regimentul se afla gata mobilizat, având un efectiv ce se ridica la: 46 ofițeri, 6 ofițeri asimilați, 8 funcționari civili și 3.327 subofițeri și trupă. Ordinea de bătaie a regimentului, până la nivelul comandanților de companii, a fost la aceea dată, următoarea³:

Comanda Regimentului

Comandant, col. Popovici Dumitru

Ajutor comandant lt. Col. Coandă Ion,

Medic, medic mr. Raian Z. Ion,

Delegat contabil, administrator cpt. Iliescu Polihronie,

Adjutant, cpt. Todicescu Dumitru,

Ofițer cu aprovizionarea, lt. (r) Popescu Dumitru,

Capul muzicii, cap muzică, clasa a II-a Chirițescu Gheorghe.

BATALIONUL I

Comanda:

- comandant, mr. Pirici Teodor,

- adjutant, slt. (r) Dumitrescu Mircea,

- medic, medic slt. (r) Zahiu Ion.

Comandanții companiilor:

- 1, cpt. Georgescu Ștefan,

- a 2-a, cpt. Mărășanu Gheorghe,

- a 3-a, cpt. Zlatian Constantin,

- a 4-a, cpt. Zăman Traian.

BATALIONUL al II-lea

Comanda:

- comandant, mr. Constantinescu A. Scurteanu,

- adjutant, lt. (r) Nicolescu Dumitru,

- medic, medic cpt. (r) Nanu Constantin.

² Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare, Pitești (în continuare: A.M.R.), Colecția „R.I.J.O. - 1”, dosar crt. 225, p. 1.

³ *Ibidem*, p. 6.

Comandanții companiilor:

- a 5-a, cpt. Vlădescu Constantin,
- a 6-a, lt. Badea Constantin,
- a 7-a, cpt. Nicolescu Gheorghe,
- a 8-a, cpt. Popescu Vasile.

BATALIONUL al III-lea

Comanda:

- comandant, mr. Moșoiu Traian,
- adjutant, lt. (r) Vlădescu Gheorghe,
- medic, medic cpt. (r) Băjenaru Ștefan.

Comandanții companiilor:

- a 9-a, cpt. Stănescu Nicolae,
- a 10-a, cpt. Tutacanu Gheorghe,
- a 11-a, cpt. Bageru Vasile,
- a 12-a, lt. Rădulescu Nicolae.

COMPANIA MITRALIERE

Comandant, lt. Ciolan Ion.

După terminarea mobilizării, regimentul a început deplasarea, în conformitate cu ordinele primite direct de la Marele Stat Major, spre malul stâng al Dunării. La data de 4 iulie 1913, dată la care col. Panaitescu a luat comanda operativă a Brigăzii a 6-a Infanterie, regimentul era deja încartiruit: „la sud de satul Siliștioara... în apropierea podului militar aruncat de pontonierii români peste Dunăre. În noaptea de 4/5 iulie 1913, ora 3.00, trupele Brigăzii a 6-a Infanterie au părăsit cantonamentele, adunându-se într-o singură coloană. Regimentul Muscel nr. 30 a ocupat locul din „capul coloanei” și - împreună cu celelalte trupe ale brigăzii - a început marșul spre capătul de pe malul românesc al podului de peste Dunăre. Trecerea podului a început în zorii zilei de 5 iulie 1913, la ora 4.45 și a fost încheiată, de întreaga brigadă, în jurul orei 7.00.

După ce s-au reorganizat pe malul drept al Dunării, la Măgura, marșul a continuat pe malul bulgar al fluviului, spre vest, până s-a ajuns în dreptul orașului Corabia (de pe malul românesc). Între orele 7.40 și 12.30 trupele au primit timp de odihnă, după care au continuat marșul până în satul Krușevene⁴ unde au intrat la orele 17.00. Regimentul Muscel nr. 30 a ocupat și organizat „bivuacul” în partea sudică a satului. A doua zi, dimineața, la ora 6.00 regimentul a început marșul spre Lukovița, unde a ajuns în jurul orei 18.00. Distanța de 23 km a fost parcursă într-un interval de timp așa de mare din cauza deselor și lungilor opriri efectuate. Acestea s-au datorat așteptării rapoartelor patrulelor de cercetare trimise în față. Inamicul nu-și făcea simțită

⁴ Denumirile localităților sunt înscrise sub forma existentă în document.

prezența în spațiul geografic parcurs în primele două zile. Pentru noaptea de 6/7 iulie regimentul a cantonat în partea vestică a localității Lukovița. Pe 7 iulie 1913, la ora 8.15, marșul a fost reluat pe valea Iskerului, prin Klavo-Koinare, până la ora 19.40 când s-a intrat în localitatea Ciumakovița. Pentru noaptea de 7/8 iulie regimentul și-a organizat „bivuacul” în zona nordică a localității. Zilele de 8 și 9 iulie au fost folosite de subunitățile regimentului pentru refacerea forțelor și desfășurarea unor „exerciții de lupta” la nivel de pluton sau companie.

În noaptea de 9/10 iulie, două companii din batalionul I au executat paza cantonamentului brigăzii „în avanposturi”.

Una a fost dispusă spre gara Cervenibreg, iar cealaltă la Koinare (unde a executat și paza ambulanței Diviziei a 3-a Infanterie). Patrurile primei companii au reușit să intercepteze în gară un transport feroviar format din 53 de vagoane încărcate cu cereale⁵.

Repausul a luat sfârșit în dimineața zilei de 10 iulie, la ora 5.30. Regimentul a pornit marșul spre Lipnița-Suhatce. Între orele 8.15 și 24.30 el a luat parte la desfășurarea unui „exercițiu tactic” a cărui temă a fost: „regimentul ca trupă de manevră a brigăzii”. De pe înălțime nord-vest Sohatce, subunitățile regimentului au simulat un contraatac ce a dus la respingerea „inamicului” aflat în ofensivă și ocuparea satului mai sus menționat. După încheierea „exercițiului” regimentului s-a reîntors în cantonamentul din Ciumakovița. Odihna a fost însă de scurtă durată.

La ora 5.30 a zilei de 11 iulie 1913 marșul a fost reluat. Întregul Corp 2 Armată s-a deplasat în coloană, cu Divizia a 3-a Infanterie în capul coloanei. În cadrul coloanei diviziei. Brigada a 6-a Infanterie era „capul acesteia”, iar batalionul 1 din Regimentul 30 Mușcel a fost desemnat drept avangarda brigăzii. Celelalte două batalioane ale regimentului au făcut parte din „grosul coloanei”.

Cercetând cu atenție terenul din față, mușcelenii batalionului I au deschis drumul trupelor Corpului 2 Armată spre Lucoviț. După ce au trecut podul peste râul Panega deplasarea a continuat până în Petroveni. Misiunea batalionului I a luat sfârșit în jurul orelor 15.00. De aici, fiecare unitate din compunerea Corpului 2 Armată s-a îndreptat spre localitățile indicate. Armata bulgară nu fusese identificată în imediata apropiere a trupelor române.

Regimentul a ocupat un cantonament cu batalionul II dispus în Blosnikova și celelalte două batalioane în Petroveni. În cursul zilei următoare, 12 iulie 1913, a executat un marș încheiat cu ocuparea localității Tudoricene. Instrucția pe subunități și asigurarea pazei au constituit activitatea următoarelor două zile. La ora 14.00 a zilei de 15 iulie regimentul a reluat marșul pe direcția

⁵ A.M.R., Colecția „R.I.J.O. - 1”, dosar crt. 225, p. 23.

Dermanci Toros-Toros, unde a ajuns la ora 18.00 și a ocupat o zonă pentru cantonament în nordul localității. Peste două zile, pe data de 17 iulie, regimentul a fost deplasat la Turski Isvor și obligat a-și organiza cantonamentul la 3 km vest de localitate. Cauza izolării de populația civilă a satului a fost: „holera, ce luase proporții la celelalte trupe ale diviziei”⁶. „Inamicul” ce-l mai periculos, invizibil în același timp, își anunța prezența iminentă. Regimentul a luat măsurile ce se impuneau pentru a face față situației. Între 17 și 22 iulie 1913 s-au desfășurat exerciții de instrucție la nivel de subunități.

O aplicație, cu participarea trupelor brigăzii, s-a desfășurat în ziua de 23 iulie. Cele două regimente ale brigăzii, „de mușceleni și de dâmbovițeni”, au exersat „apărarea”, respectiv „atacul” unui defileu. Activitatea în „bivuac” s-a desfășurat fără evenimente până pe 26 iulie. În această zi, Regimentul Mușcel nr. 30 s-a înscris cu primul soldat „mort de holeră”. Măsura luată a constat în disperarea subunităților. Batalioanele au fost obligate să-și facă cantonamentele la câțiva kilometri distanță unele de altele. Zona a fost părăsită în ziua următoare, regimentul deplasându-se la Peșterna unde a organizat cantonarea în afara localității.

Ordinul privind încheierea păcii a găsit trupele mușcelene în zona amintită, în tot cursul zilei de 30 iulie 1913, ofițerii, pe subunități, au prezentat trupelor conținutul „ordinului nr. 494 al Marelui Cartier General”, care se referea la: „încheierea păcii și foloasele ei”⁷. A doua zi, regimentul a executat un marș prin Dermanci până la Ogleni. Aici, în ziua de 2 august, regimentul a primit vestea morții în spitalul din Lukoviț a patru soldați, bolnavi de holeră, internați mai înainte. În ziua de 4 august marșul a fost reluat din Ogleni spre Sadovek. Începea drumul întoarcerii în țară. Trupele regimentului au organizat „bivuac” larg, pe șoseaua dintre cele două localități.

Cauza acestei măsuri a fost conținutul unui ordin ce specifica expres: „Toată Bulgaria fiind infectată de holeră corpurile de trupă vor evita satele și în caz când va trebui să treacă prin ele se va interzice oamenilor de a ieși din rânduri, fiind strict oprit de a se lua apă din puțuri”⁸. O nouă etapă în drumul spre țară a fost efectuată în 5 august: Sadovek-Krușovița.

Marșul continuă până la Iasen, pe stânga râului Vid (6 august), iar în ziua următoare prin Plevna până la Grivița. Trecerea trupelor Brigăzii a 6-a Infanterie prin Plevna s-a efectuat într-un cadru festiv. În centrul localității, comandantul brigăzii a primit „defilarea” regimentelor de mușceleni și dâmbovițeni; omagiu adus celor ce se jertfiseră pe redutele Plevnei pentru câștigarea suveranității României. între orele 9.00-12.00 ale aceleiași zi, efectivele regimentului au vizat monumentul ridicat la marginea de vest a

⁶ *Ibidem*, p. 34.

⁷ *Ibidem*, p. 36.

⁸ *Ibidem*, p. 38.

satului Grivița în amintirea martirilor neamului morți în războiul dobândirii neatârnării noastre, 1877/1878.

Drumul spre Dunăre, în vederea întoarcerii în țară, a continuat într-o succesiune de trei etape. În ordine cronologică, acestea au fost: Grivița-Karagaci (8 august); apoi prin Bulgăreni la Cozar Belene (9 august) și prin Dragomirovo la Șiștov (10 august). Ziua următoare a fost rezervată pregătirii pentru trecerea Dunării. Acum s-au primit și instrucțiunile comandantului diviziei, generalul Aslan, referitoare la modul de evitare a răspândirii holerei pe teritoriul român: „trebuie să se împiedice contactul trupelor cu populația, punând gărzi care să împiedice în mod riguros orice contact între trupe și locuitori, precum și... la ajungerea în garnizoană trupele să fie ținute în observație medicală pe timp de 5 zile”⁹.

Părăsirea Bulgariei s-a efectuat la mijlocul zilei de 12 august 1913, pe podul ce lega cele două maluri ale Dunării între Șiștov și Zimnicea. Marșul a continuat pe drumul spre Alexandria, regimentul cantonând la 3 km nord de Zimnicea. Din ordinul doctorului Mezicescu, subdirectorul Serviciului sanitar român, trupele au fost oprite în „observație medicală”.

Cantonamentul a fost mutat pe 13 august la este de satul Fântânele. Situația de izolare și condițiile improprii de cazare riscând să strice moralul trupei, comandantul regimentului a expedit în ziua de 15 august două rapoarte telegrafice, identice, către comandanții Diviziei a 3-a și Corpului 2 Armată solicitându-le ordinul de deplasare spre garnizoană. În cele două rapoarte se arată: „De patru zile stăm în bivuac pe miriște, Iară puțința de a-l schimba... Ploaia torențială ține de 9 ore... poate da loc la boli și pierderi însemnate. De două zile nu avem contact cu dr. Mezicescu de care depindem. În cele patru zile de observație nu am prezentat nici un caz suspect. Carantina nu se poate face în condițiunile în care ne găsim, regiune... infectată, pe teren deștelent, sub ploaia continuă, fără a nu periclita sănătatea trupei”¹⁰.

Urmarea rapoartelor expediate și-a făcut simțită prezența în ziua următoare. Atât dr. Mezicescu, care a sosit și a vizitat bivuacul, cât și generalul Craișnicu, comandantul Corpului 2 Armată, au autorizat părăsirea zonei. S-a executat o primă etapă, până la Furculești, în ziua de 17 august; urmată a doua zi de cea până la Belitori. În executarea marșului s-a interpus o perioadă de două zile de odihnă; după care, la 21 august a fost reluat până în jurul stației feroviare Traian.

De aici, după îmbarcarea în vagoane, drumul a continuat pe calea ferată pe itinerariul: Costești-Pitești-Golești-Schitul Golești. După debarcarea trupei și materialelor, pe 22 august, regimentul a intrat din nou, „în carantină”. Întruniți pe 24 august 1913, comandanții diviziei, brigăzii și regimentului au

⁹ *Ibidem*, p. 52.

¹⁰ *Ibidem*, p. 55.

încheiat următorul proces-verbal: „... de la 13 august și până astăzi 24 august, Regimentul Mușcel nu a avut nici un caz confirmat sau suspect de holeră. Regimentul a făcut 5 zile carantină la Zimnicea, de la 12-17 august. La această dată s-a pus în marș pentru a reintra în garnizoană... Din lipsă de terenuri sosirea la Câmpulung a avut loc la 22 august unde a făcut până acum două zile de carantină”¹¹. Ca urmare a acestui proces-verbal, în aceeași zi, directorul Serviciului Sanitar român, dr. Minovici, telegrafia: „Se va permite intrarea Regimentului 30 Mușcel în garnizoană”¹².

Intrarea în Câmpulung Mușcel, reședința regimentului, a avut loc în ziua de 25 august 1913. A urmat operațiunea de „demobilizare” și rămânere a regimentului la efectivele din încadrarea „de pace”, astfel că, la 29 august, comandantul regimentului a putut raporta: „Regimentul 30... demobilizat complet”.

THE YEAR "1913" AS IT IS PRESENTED IN THE
CAMPAIGN DIARY OF THE REGIMENT "30" MUSCEL
Abstract

The political & military events from the Balkans were the landmark of the year 1912 in Europe. The direct or indirect diplomatic involvement of the great powers & especially the military campaigns of the Balkan War I represented the issues to which the Romanian political & military army leaders paid attention.

¹¹ *Ibidem*, p. 61.

¹² *Ibidem*.